

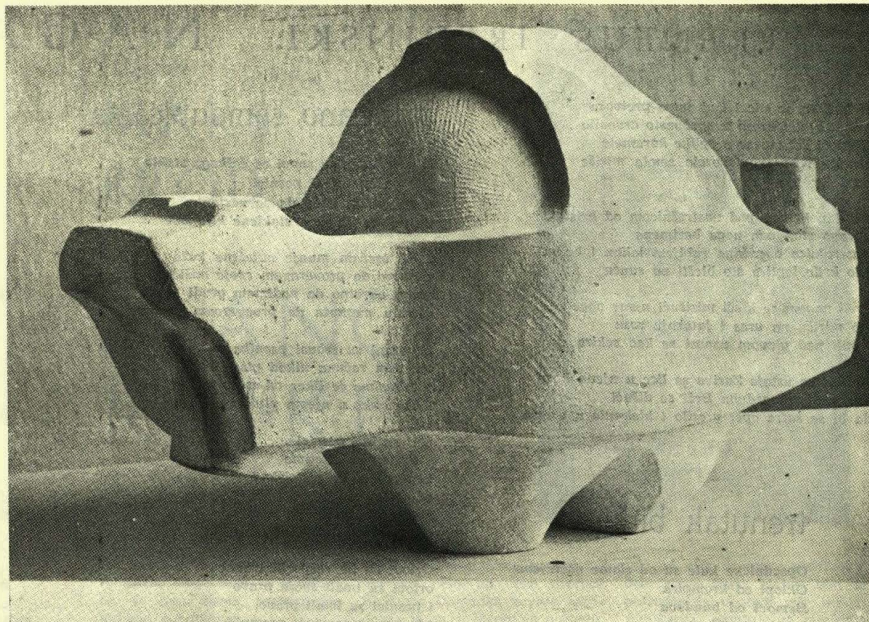
NOVO DOBA

10-74798087 W

Jedna plodna zemlja
 Jedan mesec dobičina
 Jedno gostoljubivo more
 Jedno sunce što se osmehuje
 Vodi
 Devojke od vazduha i vremena
 I svi momci sveta
 Veselja s najučim ushićenjem
 Nikad nije leto nikad zima
 Nikad jesen ni proleće
 Jednostavno divno godišnje doba za svagda
 A Bog prognan iz tog zemaljskog raja
 Od ove zlatne dece
 Koja ga nisu videla od Eve i Adama
 Bog odlazi da potraži posao u jednoj fabrici
 Posao za sebe i svoju zmiyu
 Ali nema više fabrike
 Postoji samo
 Jedna plodna zemlja
 Jedan mesec dobičina
 Jedno gostoljubivo more
 Jedno sunce nasmešeno
 I Bog sa svojom reptilijom
 Osta tu
 Kao nespretni sveti Žan i ovog puta
 Pregažen događajima.

10-74733111 W
ničega se ne plašite

Ne dojte se
 Vi ljudi časn i primerni
 Ne preti vam nikakva opasnost
 Vaši dragi mrtvaci su zbilja mrtvi
 Vaše mrtvace dobro čuvaju
 Ničega se ne plašite
 Niko vas ne može uznemiriti
 Oni su zauvek mrtvi
 Postoje čuvari u grobljima
 A uz to
 Svuda unaokolo su humke
 I gvozdeno ograde
 Kao oko postelja-kaveza
 U kojima spavaju mala deca
 Zastita mudra opreznost
 U svom zatišju smu
 Zna li se ikad
 Da bi smrt mogla biti samo san
 San o životu
 San o tome da se možete jednom probuditi
 I zbacivši ovaj pokrov od kamena
 Osloboditi se
 I opet se nagnuti
 I pasti u grob
 Kao dete u postelju
 Strahota i katakomb
 Ponovo oživeti
 Vi to posmatrate odavde

VENIJA VUCINIC - TURINSKI

predmet

Sve je vrlo nesigurno
 Naklonost i usamljenost
 I uobičajen red
 Umirite se vi poštenu ljudi
 Časni i uzorni
 Vaši mrtvaci se neće vratiti
 Da se zabavljaju na zemlji
 Suse su bile prolitvene jednom za svagda
 I neće ih biti više
 Nikad više ne može se dospeti gore
 I ništa u groblju
 Neće biti ukradeno
 Lonci sa hrizantemama otaće na svom mestu
 I moći ćete da se osećate slobodni u toj tišini
 Kanta za zalivanje u ruci pred grobnicom
 I prijatan poljski trud većno ožalošćenih.

senke

10-74733167 W
 Ti si tu
 Preko puta mene
 U svetlosti ljubavi
 No i ja
 I ja sam tu
 Ispunjen muzikom sreće
 Ali tvoja senka
 Na zidu
 Vreba svaki trenutak
 Mojih dana
 I moja senka za mene
 Čini ti isto
 Uhodeći tvoju slobodu
 Ipak volim te
 I ti me voliš
 Kao što se voli dan i život ili leto
 Ali kao časovi koji slede jedan drugog

A ne odzvanjajući nikad zajedno
 Naše dve senke se progone
 Kao dva psa od iste majke
 Vezana istim lancem
 No neprijatelji naše ljubavi
 Jedno verna svom gospodaru
 Svojoj gospodari
 Kao dva psa koja čekaju strpljivo
 Drhteći od zebnje
 Rastanak ljubavnika
 Koja čekaju
 Da se naš život okonča
 Kao i naša ljubav
 I da im naše kosti budu bačene
 Da ih se dokopaju
 I da ih sakriju i da ih zakopaju
 Da ih zakopaju istog časa
 Ispod pepela želje
 U ostatke vremena.

cene života

10-74799283 W
 U dvanaest dvoraca kupljenih
 Za dvanaest zalogaja hleba
 Dvanaestoro ljudi jeca od mržnje
 U dvanaest kupatila
 Primili su lošu vest
 Nesrećnu vest iz opake zemlje
 Tamo dole jedan urođenik
 Stojeći u pirinčanom polju
 Bacio je ka nebu
 Prezirivim pokretom
 Pregršit pirinča.

Preveo Aleksandar RISTOVIĆ

LIKOVNI U SENCI

Godine 1929. Anica Savić-Rebac, tada već poznata u javnosti po člancima i studijama iz filozofije i prevodima iz antičke književnosti, objavljuje prvu i jedinu zbirku pesama **VEČERI NA MORU**. Još kao sasvim mlada, dvadesetak godina ranije, ova vredna i obdarena žena tu i tamo objavljuje poeziju. „Brankovo kolo“, „Bosanska vila“, „Srd“ i nekih drugih časopisa i listova, pod imenom Anice Savić objavljuju kristalno čiste stihove, pisane u slobodnom stihu, mahom refleksivnog karaktera. Taj misaoni element, koji u doživljaju života uvek traži neku suštinu duboke povesde stvarima, zaodenu je raslošnim lirskim osećanjem i jednim, gotovo slikarskim pogledom na svet. Međutim, i pored očiglednih kvaliteta, poezija Anice Savić-Rebac ostala je u senci njenih mnogo čitanijih i cenjenijih eseja, studija o nastanku helenske koncepcije lepote, o Pindaru i umetnosti kao lirskoj viziji, o Aristofanu, o Platonu i metafizičkoj pozadini njegove estetike. Jedna žena izuzetne kulture i istaknutih radnih kvaliteta, koja je stigla do katedre Beogradskog univerziteta, gde predaje kao profesor, kao pesnik bila je prihvaćena sa mnogo predrasuda.

Kada je Anica Savić-Rebac objavila prevod i opširne komentare Lukrecijevo delo *De Rerum natura*, bila je dočekana, ozbiljnim i laskavim prikazima na svoje zamašno i dragoceno delo. Međutim, kao originalan pesnik nailazi na rezervisan stav i kod kritike i kod publike. Te njene intimne trenutke, ustreptale živice lirskih raspoloženja, javnost je prihvatila kao ispovest u času slabosti jednog, inače, hladnog čoveka. Jedva da se pojavio neki prikaz blagonaklon i ohrabrujući, koji je, obračunajući se prebrzi Anice Savić-Rebac, previše vodio računa o pesniku kao filozofu i stvaraoču sa jednog sasvim drukčijeg područja. U vreme kada je ona zanimljiva žena objavila svoja neveličkna ali poetski vrlo čista i sa držajnu zbirku *Večeri na moru*, u domaćim čitalačkim masama još uvek je trajao snažan uticaj romantičara sa Vojislavom Ilićem na čelu i pesnicima koji su se nadovezivali na zvučnu melodiku i patos Milete Jakišića i Alekse Šantića. To je vreme kada Jovan Dučić i Milan Rakić, svaki svojim osobenostima talasaju duhovne zaiteresovane za poeziju, vreme u kome se javlja i treća generacija, kojoj su na čelu Vla-

dislav Petković-Dis, Sima Pandurović, Veljko Petrović. Anica Savić-Rebac pripada najmlađim predstavnicima ove treće generacije pesnika koju karakterišu intelektualnost i slobodoumlje. Stihovi u jedinju zbirki pesama Anice Savić-Rebac nose naslove: „Momenti iz Odiseje“, „Homer“, „Dante u Apeninu“, „Safijska oda“, „Ditiramb“... Prelepajući u poeziju znanje i osećanja stečena proučavanjem antike, nalazeći u svetu koji je okružava asocijacije na jedan davno prohujali život i njegova merila lepote dobrote, ljudskih kategorija vrednosti, Anica Savić-Rebac sa matn predstavlja svoju poeziju kao emotivni komentar svoje razumске i vrlo slojeviste intelektualne ličnosti. Pa i dalje, kada opeva more, kada se divi gradovima u svitanje i razmišlja nad divljim planinskim vrhuncima, kada analizira tkivo ljudskih snova, ili sasvim idilično uživa u bogatstvu kakvog pitomog pejzaža, ona uvek traži i nalazi drevni antički odnos prozalnog i beznačajnog čoveka prema superiornoj i stvaralačkoj prirodi. Introspektivna, s priličnom dozom pesimizma, ova žena, čiji je unutarnji život sav u vrenju, suprostavljaajući sebe i svet, neumorno traža za

harmonijom, da bi je našla na trenutke i delimično; ona, ispod prividnog spokojstva i uravnoteženosti, gradi jednu poeziju punu nemira. Ona peva:
*Spase što niže iz bede! Svetlosti što niže iz tame
 O čuj sad i mene! Ja ništa,
 Ništa pred tobom nemam do kolena oba svijena
 I molitvu srca u grču.
 Ja vere nemam ni kao gorušičino zmo —
 Ja vere i ne želim! No moja kolena te mole,
 Moli te grč moga srca:
 Otkloni crnu buru, jedina zvezdo mora!
 Smituj se, majko sveta, groznici mojih misli...*
 Pa, jako uvek na ivici tragike, na rubu antičkog osećanja čovekove nemoci pred neumitnom prolaznošću, ona se hvata za stub nade i kaže: „Sunca zalaze zato da bi se ponovo rodila! Nade padaju zato da bi ponovo vaskrsle!“
 Jedno istančano i nenametljivo osećanje patriotizma izvire iz ove utišane poezije. „Domovina većna kao nebo“, kaže pesnik i detinje se privija uz voljene gradove, uz reke zavlačajne, uz mlade jeseni u

kojima kuca „srce jednog starog davnog proleća“.
 Samo jedna zbirka pesama i — čitava kao ispovest u dahu. Trošenje bez kraja uvek započinjanje ispočetka. Bez stitnih koristi, bez služenja taštini i prividnosti. Tako se penje i raste jedan život sav u davanjima. Tu se završava poezija Anice Savić-Rebac da bi još jednom progovorila, nemušto, kroz izbor njene smrti. Umrla je, godine 1933. kao što sama reče „svesno i autonomno“ birajući s pravom koje joj, po njenom mišljenju, daje priroda način svog nestajanja. Odlazeći iz života za drugom koji je bio deo njene celine, ona je još jednom ostala verna antičkom uzor svog života. U tom životu Anice Savić-Rebac, u životu i u predanom radu, idealu savršenstva i čistote, intelektualne i duševne, njena poezija, ta pregršt intimnih ispovesti, ostaje kao dragocena reč iskazana u času tihog i potpunog otvaranja duša. Bez svojih stihova, filozof i čovek, Anica Savić-Rebac ne bi bila do kraja jasna i celovita kao kulturni radnik u jednom određenom vremenu. Iako u senci čitavog njenog drukčijeg pregnuća, ovi stihovi su dovoljno jasni i glasni da iz polutame u kojoj se nalaze kažu svoju poruku: veru — u vrednosti i lepote života. Ta vera je za Anicu Savić-Rebac bila konkretizovana, nimalo apstraktna. Zato je, ispisivši svoj pečar do kraja, nazdravila životu i mirne savesti, spokojno otišla iz njega.

Nada MARINKOVIĆ